

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
THE MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF THE REPUBLIC OF
KAZAKHSTAN**

**Л.Н.ГУМИЛЕВ ат. ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 20-жылдығына және экономика ғылымдарының докторы, профессор, ХАА және Ресейлік Жаратылыстану Академиясының академигі, «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі Садвокасова Куляш Жабыковнаның 60-жас мерейтойына арналған «Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы»

Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының

ЕҢБЕКТЕРІ

ТРУДЫ

Международной научно-практической конференции

«Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», посвященную 20-летию ЕНУ им. Л.Н.Гумилева и 60-летию доктора экономических наук, профессора, Академика МАИН и Российской Академии Естествознания, заведующей кафедрой «Финансы» Садвокасовой Куляш Жабыковны.

WORKS OF THE

international scientific- practical conference

"Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", dedicated to the 20th anniversary of L.N. Gumilyov ENU and the 60th anniversary of Sadvokasova Kulyash Zhabykovna, doctor of economic sciences, professor, IIA academician, academician of the Russian Academy of Natural Sciences and head of the department "Finance".

1 часть

Астана – 2016

Л.Н.ГУМИЛЕВ ат. ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY

Л.Н. ГУМИЛЕВ ат. ЕҰУ ЖАНЫНДАҒЫ ЗАМАНАУИ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ СОВРЕМЕННЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ ЕНУ имени Л.Н.ГУМИЛЕВА
IMS OF LN GUMILYOV ENU

ЭКОНОМИКАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР ИНСТИТУТЫ
ИНСТИТУТ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ
ECONOMIC RESEARCH INSTITUTE

Орынбор мемлекеттік университеті
Оренбургский государственный университет
Orenburg State University

Пенза мемлекеттік университеті
Пензенский государственный университет
Penza State University

Тыва мемлекеттік университеті
Тувинский государственный университет
Tuvan State University

БМУ бизнес пен технология менеджменті институты
Институт бизнеса и менеджмента технологий БГУ
School of business and management of technology of BSU

Ресей халықтар достығы университеті
Российский Университет дружбы народов
Peoples' Friendship University of Russia

ТРУДЫ

Международной научно-практической конференции

«Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», посвященную 20-летию ЕНУ им. Л.Н.Гумилева и 60-летию доктора экономических наук, профессора, Академика МАИН и Российской Академии Естествознания, заведующей кафедрой «Финансы» Садвокасовой Куляш Жабыковны.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ 20-жылдығына және экономика ғылымдарының докторы, профессор, ХАА және Ресейлік Жаратылыстану Академиясының академигі, «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі Садвокасова Куляш Жабыковнаның 60-жас мерейтойына арналған «Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы»

Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының ЕҢБЕКТЕРІ

WORKS OF THE

international scientific- practical conference

"Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", dedicated to the 20th anniversary of L.N. Gumilyov ENU and the 60th anniversary of Sadvokasova Kulyash Zhabykovna, doctor of economic sciences, professor, IIA academician, academician of the Russian Academy of Natural Sciences and head of the department "Finance".

ӘОЖ 336.13.012.24 (574)

УДК 336.13.012.24 (574)

ББК 65.9.(5каз)я431

«Жаңа нақты жаһандық жағдайда Қазақстан Республикасының қаржы-несие жүйесінің дамуы» Халықаралық ғылыми- тәжірибелік конференциясының еңбектері- Астана: Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2016 .-374 б.

Труды международной научно-практической конференции «Развитие финансово-кредитной системы Республики Казахстан в условиях новой глобальной реальности», Астана: Евразийский национальный университет им.Л.Н.Гумилева, 2016.-374с.

Works of the international scientific- practical conference "Development of the financial - credit system of the Republic of Kazakhstan in the new global reality", - Astana: L.N. Gumilyov Eurasian National University, 2016.-p.374.

Редакция алқасы:

САПАРОВА Б.С.— төрағасы, э.ғ.к., Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының профессоры

КУЧУКОВА Н.К. - төраға орынбасары, э.ғ.д., ХАА академигі, РЖА академигі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының профессоры

САДВОКАСОВА К.Ж. – э.ғ.д., профессор , ХАА академигі, РЖА академигі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі

АХМЕТЖАНОВА С.Б.- э.ғ.д., профессор, Ғылыми экономикалық сараптама орталығының директоры, Экономикалық зерттеулер институты

СЫДЫҚНАЗАРОВ М.Қ.- ф.ғ.к., саясаттану PhD, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ жанындағы Заманауи зерттеулер институтының директоры

КОРОЛЕВ Ю.Ю. – э.ғ.к., доцент, БМУ Бизнес пен технология менеджменті институтының «Бизнес-администрирование» кафедрасының меңгерушісі

ПАРУСИМОВА Н.И. – э.ғ.д., профессор, Орынбор мемлекеттік университетінің «Банковское дело и страхование» кафедрасының меңгерушісі

КУЗНЕЦОВА Т.Е. - э.ғ.к., доцент, Пенза мемлекеттік университетінің кафедрасының меңгерушісінің орынбасары

ДОНГАК Ч.Г. - э.ғ.к., доцент, Тыва мемлекеттік университетінің «Экономика и менеджмент» кафедрасының меңгерушісі

ЖАМИЕВА А.Е. –хатшы, экономика магистрі, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының аға оқытушы

ISBN 978-601-7121-74-7 (ч.1)

ISBN 978-601-7121-71-6 (общ.)

УДК 336.13.012.24 (574)

ББК 65.9.(5каз)я431

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2016

© Евразийский национальный университет им. Л.Н.Гумилева, 2016

соответствующая IT-поддержка, в виде банковских приложений и программ, для функционирования системы коммуникаций в Банке, которая позволит проводить продуктивный горизонтальный и вертикальный контроль проблемными долгами в банках.

В качестве возможных направлений совершенствования отечественной практики управления кредитными рисками можно предложить: изменение подхода к организации кредитного процесса с точки зрения оценки кредитных рисков; четкое закрепление соответствующих процедур в регламентирующих документах; использовать новые финансовые инструменты для уменьшения кредитных рисков и повышения доходности деятельности; система управления кредитными рисками должна стать интегрированной системой взаимосвязанных блоков, выдающих управленческую информацию для принятия решений, связанных с риском; необходимо создание эффективной системы риск-менеджмента на уровне каждого коммерческого банка.

Литература:

1. Текущее состояние банковского сектора Республики Казахстан по состоянию на 1 января 2016 года.
2. Тургульдинова К.И. Пути решения проблемы «неработающих» займов// Экономическое обозрение Национального Банка Республики Казахстан, № 1, 2015 год, С. 26-33.
3. Постановление Правления Национального Банка Республики Казахстан № 30 от 25 февраля 2015 года «Основные направления денежно - кредитной политики Республики Казахстан на 2015 год»
4. Постановление Правительства Республики Казахстан от 29 августа 2014 года № 954 «Об утверждении Концепции развития финансового сектора Республики Казахстан до 2030 года»
5. Послание Президента Республики Казахстан Н.Назарбаева народу Казахстана от 30 ноября 2015 г. «Казахстан в новой глобальной реальности: рост, реформы, развитие».
6. Чернявский Д.О. Долларизация // Экономическое обозрение Национального Банка Республики Казахстан, № 4, 2015 год, С. 13-21.

ОӘЖ: 330.131.5

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДАҒЫ САЛАЛЫҚ ЖӘНЕ АЙМАҚТЫҚ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ САЯСАТТЫҢ ПРОБЛЕМАЛАРЫ МЕН ШЕШУ ЖОЛДАРЫ

Наримбетова А.Ж., Аймұрза А.М.

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық университеті, Астана қаласы

Инвестицияларды дұрыс басқара білу кәсіпорынның экономикалық тиімділігіне, қаржылық тұрақтылығына, оның өз бизнес саласындағы өміршеңдігіне айтарлықтай әсер ететіні сөзсіз. Сондықтан да, инвестициялық қызметті басқару кәсіпорындағы қаржы менеджментінің маңызды да жауапты міндеттерінің бірі болып табылады.

Қазіргі уақытта «Қазақстан Республикасының қайта құрылуының қоры жайлы» Заңы өз күшін жоғалтып, жойылса да, өзінің өтпелі «көпір» ретіндегі рөлін атқарған болатын. Нарықтық шаруашылық кезінде реттеуші рөлін «сұраныс-ұсыныс» принципі атқарса да, өтпелі кезеңнің өзіндік ерекшелігі мен спецификасы бар. Әсіресе Қазақстан экономикасы үшін инвестициялық процесті қаржыландыру көзінің ішінде біршама маңызы бар көздер – бюджеттік ассигнациялар, бюджеттен тыс қор, Үкімет кепілімен сыртқы қарыз алу, инвестициялық процеске мемлекеттің араласуын керек етеді. Бұл мақсатта Қазақстан Республикасы экономикасында, соның ішінде инвестициялық салада белсенді құрылымдық қайта құрулар бойынша арнайы курс қабылданды. Капитал салудың үстінен келіп түсетін директивті-жоспарлы көрсеткіштердің орнына Қазақстан Республикасының Жарлығы деңгейінде тікелей отандық және шетел капиталын тарту үшін экономиканың приоритетті секторларының тізімі, ал республика Үкіметімен жыл сайын айқын инвестициялық объектілерінің тізімі тағайындалып отырады[1].

Елдің экономикалық және әлеуметтік дамуына бағытталған инвестициялық саясат келесідей жүзеге асады:

- Инвестициялық бағдарламаларға сай;
- Мемлекеттік инвестицияларды, бюджеттік ассигнациялауды және бюджеттен тыс қорларды тікелей басқарумен;
- Дифференциалданған проценттік ставкалар мен жеңілдіктердің енгізілуі арқылы;

- Экономиканың шынайы жағдайына қарай (бұрынғыдай «жеті ағайынға жеті тұлпардан» деген принцип бойынша емес, себебі соның нәтижесінде аяқталмаған құрылыстың өсуі, капитал салудың тоқтауы белең алған) өлшенген қаржылық, бағалық және несиелік саясаттың жүргізілуімен;

- Инвестициялық жобаларды анализдеумен[2].

Мемлекетаралық масштабтағы құрылымдық-инвестициялық саясаттың негізгі бағыттары:

- Экономиканың мемлекетаралық интеграциясы (Еуразиялық одаққа ену);
- Инвестициялық саясатты жүргізу мен жетілдіруде әріптестікті ұйымдастыру;
- Нарықтық шаруашылыққа бейімделген құрылымдық-инвестициялық қайта құру;
- Көпшілікті қызықтыратын, перспективалық жобаларды іске асыратын өндірістік

кооперация;

- Инвесторларды тәуекелден қорғау (гарантиялар, сақтандыру, залог және т.б.);

- Нарықтық экономикаға сай кадрларды дайындау жұмысының тиімділігін арттыру және т.б.

Мемлекеттік инвестициялық саясат бірінші кезекте, дайындалуын неғұрлым жоғары дәрежедегі, импорттық тауарлармен бәсекеге түсуге және оларды ішкі рыноктан ығыстыруға қабілетті өнімдерді экспорттауға бағдарланған өндірісті дамытуға және қолдауға бағытталатын болады[3].

Мемлекеттік инвестициялық саясатты іске асыру қаржы ресурстарының жеткілікті болуына байланысты болғандықтан, инвестицияның қажетті көлемін қамтамасыз етуге бюджеттің мүмкіндігі туралы мәселе өткір қойылады.

Қалыптасып отырған жағдайда ашық емес және тиімді емес Мемлекеттік инвестициялар бағдарламасынан бас тарту жолымен мемлекеттік инвестициялық саясатқа өзгерістер енгізу және даму бюджетін құра отырып, бюджетті ағымдағы және күрделі деп бөлуге көшу қажеттігі пісіп жетілді.

Даму бюджетін құру және оған мемлекеттік инвестицияларды жүзеге асыруға арналған барлық ықтимал ресурстарды шоғырландыру мемлекеттік инвестициялаудың тиімділігін арттыруға мүмкіндік береді.

Даму бюджетінің қаражаттары жеңілдікті сыртқы заемдардың, инвестициялық мақсаттар үшін мемлекеттік бағалы қағаздар шығару жолымен ішкі қарыз алудың, мемлекеттік мүлікті жекешелендіруден түскен табыстардың, салықтық табыстардың бір бөлігі есебінен қалыптастырылуы мүмкін.

Мемлекеттік бюджетті ағымдағы және инвестициялық деп бөлу салықтардың бір бөлігін инвестициялық мақсаттарға пайдалану тұрғысынан маңызды, түптеп келгенде ол, салықтық түсімдердің артуына алып келеді[4].

Аймақтық дамудың инвестициялық ресурстармен қамсыздандырылуын және оларды пайдалану тиімділігін дәлірек бағалау үшін аймақтық ұдайы өндіріс процесіне тартылған инвестициялар және алынған әлеуметтік-экономикалық нәтижелердің қатынасына негізделген әдістеме ең қолайлырақ болып келеді.

Кесте 1 - Шығындардың түрлері бойынша негізгі капиталға салынған инвестициялар

	Негізгі капиталға салынған инвестициялардың игерілгені		соның ішінде					
			шағын кәсіпорындар бойынша		орта кәсіпорындар бойынша		ірі кәсіпорындар бойынша	
	мың теңге	2014ж., %	мың теңге	2014ж., %	мың теңге	2014ж., %	мың теңге	2014ж., %
Негізгі капиталға салынған инвестициялар	702469036	103,7	3136162674	107,8	522425561	96,3	3366102701	101,3
соның ішінде:								
Ғимараттар мен ғимараттарды салу және күрделі жөндеу жұмыстары	3819506480	101,4	2133844790	101,9	241 429 994	113,0	1444231696	98,9
олардан:								

Құрылыс-монтаж жұмыстарына шығындар	3627659443	102,8	2059798444	102,9	228719436	118,5	1339141563	100,5
Машиналар, жабдықтар, құрал-саймандар	2127072788	110,2	816646633	143,1	212350728	87,9	1098075427	98,3
Негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміндегі өзге де шығындар	1078111668	99,8	185671251	76,4	68644839	78,9	823795578	109,7
Дерек көзі: автормен құрастырылған								

Кесте 1 – де көрсетіліп кеткендей еліміздегі 2015 жылғы капиталға салынған инвестициялар 7 024 690,9 млн теңгені құрап, 2014 жылмен салыстырғанда 3,7%-ға өскен. Оның ішінде құрылыс-монтаж жұмыстарына шығындар 3 819 506,4 млн теңге, машиналар, жабдықтар, құрал-саймандар 2 127 072,8 млн теңге, ал негізгі капиталға салынған инвестициялар көлеміндегі өзге де шығындар 1 078 111,7 млн теңгені құраған. Бұл көрсеткіш 2014 жылмен салыстырғанда өскен.

Инвестициялық потенциалды тиімді пайдалануды қамтамасыз ету шарттарына келесілерді жатқызуға болады:

- Инвестицияларды қаржыландырудың барлық мүмкін көздерін максималды пайдалану;
- Территориялық шаруашылықтың перспективті дамуының инвестициялық стратегиясын және басым бағыттарын дұрыс таңдау;
- Инвестициялық ағындардың үйлесімді құрылымы;
- Тиімді қызмет ететін құю механизмдері (мемлекеттік және нарықтық) негізінде инвестициялық ресурстарды тиімді бөлінуін қамтамасыз ететін өлшенген аймақтық саясаттың болуы;
- Территорияның ішкі және сыртқы қарыздарын басқару бойынша тиімді аймақтық менеджмент;
- Инвестициялық ресурстарды мақсатсыз жұмсауға тосқауыл болатын сенімді құралдарды қолдану[5].

Сурет 1 – Капиталға салынған инвестициялар салалар бойынша көлемі

Сурет 1 – көрсетілгендей еліміздегі капиталға салынған инвестициялар көлемінің ішінде ең көп үлесті өнеркәсіпке салынған инвестициялар алып отыр. Ол жалпы 7 024 690,9 млн теңгені немесе 54,2 %-ды құрап отыр.

Оған қоса, аймақтың инвестициялық ресурстарын пайдалану тиімділігі территория экономикасының құрылымы және оның теңдестірілуімен, өндірістік инфрақұрылым және коммуникация жүйелерінің дамуымен, инвестициялық институттары бар нарықтық инфрақұрылымның боюымен, шетелдік инвестицияларды тарту және экономикалық реформаларды жүзеге асыруда аймақтық билік органдарының белсенділігін арттырумен, инвестициялық белсенділік, кепілдер инвестицияларды қорғауды ынталандыру механизмінің даму дәрежесімен анықталады.

Қазақстан республикасының Үкіметі басты назарды инвестицияның сапасына бөлу қажет деп санайды. Сонымен қатар, әлеуметтік-экономикалық дамудың маңызды шарты болып республикадағы соңғы жылдардағы жоғарғы инвестициялық белсенділік көрсетіледі.

Елімізде минералды шикізаттар ресурстарына бай аймақтарда капиталды қажет ететін кен өндіру, қайта өңдеу кәсіпорындарына базисті ресурстар жинайтын жаңа ережені енгізуде ыңғайлы жағдайлар жасалды. Ресурс жинайтын технологияны өнеркәсіптік базалық саласына енгізу ғылымды қажет ететін өнеркәсіпті және қоғары технологияны инвестициялаудың сапалы негізін құрды.

Нәтижесінде шетел инвестициясын мақсатты бағытталған әсері Қазақстанда құрылымдық саясат экономикалық, энергетикалық және азық-түлік, көлік саясатын қамтамасыз етуге, сонымен қатар минералды шикізат ресурстарын пайдаланумен байланысты тау-кен өнеркәсібінің стратегиялық маңызды саласының жылдам дамуына бағытталды. Бай минералды шикізат ресурстарын қолданумен байланысты өнеркәсіптің құрылымы жақсарды.

Қазіргі таңда өндіріс пен қызмет көрсетулер сфераларының дамуында және оларды инвестициялауда әлі де көптеген кемшіліктер байқалады. Әрбір қызмет көрсету сфераларында, әрбір кәсіпорында инвестициялық қиындықтарды жеңу құралдары мен жаңа жолдарды іздеу және қаржылай ресурстармен қамтамасыз етілуі қажет. Әлеуметтік-мәдени салаларда бұл мәселелерді шешу бюджет есебінен қаржыландыру үлесінің өсуімен және қайырымдылықпен байланысты.

Әдебиеттер

- 1) Методические рекомендации по оценке эффективности инвестиционных проектов: Официальное издание. – Москва Экономика 2014г
- 2) Нәдірбек Әпсәләмов, Қазықан Исабеков, Өмірзақ Сұлтанов “Экономикалық теория негіздері” Алматы ғылым 2013 жыл. 479-492б
- 3) Нурланова. Н.К. “Инвестиционная ситуация в Казахстане и перспективы ее позитивных сдвигов” //Европейское сообщество. М 3. 2010 г,
- 4) Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности. — М.: Финансы и статистика, 2013.
- 5) Финансовый менеджмент: теория и практика: Учебник /под. ред. Е.С. Стояновой. — М.: изд-во «Перспектива», 2010.
- 6) Чечета А.П. Анализ финансового состояния предприятия. /Бухгалтерский учет. 2011 г., №5.

УДК 336.011

АДАПТАЦИЯ МИРОВОГО ОПЫТА В ОЦЕНИВАНИИ КРЕДИТОСПОСОБНОСТИ ЗАЁМЩИКА К ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БАНКОВ УКРАИНЫ

Неизвестная Е.В., Шумкина К.А.

Донецкий национальный университет экономики и торговли им. Михаила Туган-Барановского
г. Кривой Рог, Украина

В мировой банковской практике кредитоспособность клиента всегда была и остается одним из основных критериев во время определения целесообразности установления кредитных взаимоотношений. К настоящему времени зарубежными коммерческими банками были испытаны разные системы оценки кредитоспособности клиентов. Многие из них выдержали проверку временем и существуют в мировой практике по сей день. Системы отличаются друг от друга числом показателей, которые применяются как составные части общего рейтинга заемщика, а также разными подходами к самим характеристикам и приоритетностью каждой из них. Часто для оценки суммарной